

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 13 (3565) ●

● ЧАЦВЕР, 5 КРАСАВІКА, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Падарунак ад земляка

Стар 2

Польмя памяці
Тэматычны вечар “Званы Хатыні” прайшоў па ініцыятыве нарвскай беларускай суполкі “Сябры”

Стар 3

Буслы ў небе і слёзы на вачах

Стар 4

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

У святаў — родная душа

Па старадаўняй традыцыі продкаў беларусы ў Іркуцкай вобласці гукалі Вясну

Кацярына Мядзведская

Традыцыйнае народнае свята Гуканне Вясны прыжылося ў Сібіры. Яно апісана і ў календары, прыгожа выдадзеным сёлета Беларускам гуртом “Крывічы”, які рэдакцыі ў дарунак даслаў Алег Рудакоў ды яго сябры. Гуканне Вясны — адзін з самых важных і неабходных абрадаў, — піша ён, аўтар-складальнік календара. — Бо й цяпер нават гарадскі жыхар з радасцю чакае прыход Вясны. Што ж казаць пра сялян! Ім своечасовае пацяпленне было жыццёва неабходным. Прычым заўсёды ж хочацца, каб Вясна прыходзіла паступова, зладжана, каб не было вялікіх разбуральных паводак, і каб зямля наталялася ўдольна вільгацю, рыхтавалася да сяўбы”.

Пра тое ж, дзе і як гукалі сёлета Вясну беларусы Іркуцка, я даведлася з старонкі “Крывічаў” у Фэйсбуку. Прайшло свята ў вёсцы Каразей Куйтунскага раёна. І для таго, каб Вясна-прыгажуня хутчэй уступіла ў свае прыродныя правы, супляменнікі правялі адпаведны абрад. Як вядома, актывісты клуба ўжо больш за 20 гадоў вывучаюць старадаўнія традыцыі беларусаў, адраджаюць ды ўзнаўляюць іх. Сёлета ж яны выехалі на 370 кіламетраў ад Іркуцка: у каларытную вёску, заснаваную беларускімі перасяленцамі на пачатку XX ста-

Дзяўчаты і маладзіцы граннем на свістульках-акрынах заклікаюць Вясну

годдзя, у час Сталыпінскай рэформы 1902—1912 гадоў. Вёска й сёння вялікая: паўтары тысячы жыхароў. Ёсць у ёй клуб, школа, фермерскія гаспадаркі, свая пякарня.

Як заўсёды, абрад распачалі спевамі. Вядома: клікаць Вясну могуць толькі дзяўчаты й маладыя жанчыны, бо менавіта яны ўвасабляюць абуджэнне Прыроды, Нараджэнне новага жыцця. Яны

ж, паводле народнай традыцыі, з’яўляюцца падапечнымі Лады — багіні Вясны. І, кажуць, толькі ж іх звонкія галасы можа пачуць Лада й прачнуцца. Тады вось і наступіць нарэшце Вясна.

“Крывічанкі” ў традыцыйных строях спявалі “гукальныя” песні, вадзілі карагоды, закапвалі гаршчочак з кашай у зямлю: на добры ўраджай. Пасля запускалі ў неба

“птушак”, свісталі як “салавейкі” ў свістулькі-акарынкі, смажылі яечню: гэта сімвалічны вобраз Белага Свету з Сонцам у ім.

Калі ж рытуальныя дзеі завяршылі, да гуляння далучыліся й хлопцы. Усе разам, госці з Іркуцка ды каразейцы, гулялі ў вясновыя гульні, спальвалі пудзіла Зімы, асабістыя старыя рэчы, танцавалі ды весяліліся. → **Стар. 4**

СВЯТА

З Днём яднання, сябры!

Яркае, маштабнае мерапрыемства “У нашых сэрцах Баларусь і Расія” правялі беларусы Тальяці

Дзень яднання народаў Беларусі ды Расіі мы адзначалі 1 красавіка ў Палацы культуры, мастацтва і творчасці. Мы — гэта суполка “Нёман”, а таксама нашы сябры. Самы вялікі палац у Тальяці (зала на 1300 месцаў) поўны глядачоў. Прыйшлі павіншаваць нас прадстаўнікі мясцовых улад. Старшыня тальяцінскай Думы Дмітрый Мікель уручыў народнаму ансамблю беларускай песні “Купалінка” Ганарова дыплом Думы. Прадстаўніца гарадміністрацыі Ірына Шчокіна зачытала Прывітальны адрас ад кіраўніка аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі ў Уфе Пятра Балтруковіча, уручыла нам Падзячны ліст, юбілейны медаль. Былі яшчэ падзячныя лісты, граматы і каштоўны падарунак. А кіраўнік “Русскага культурнага центра” ўручыў мне медаль “Дружбы народоў”.

Прыехалі госці-беларусы з Самары на чале з кіраўніком суполкі “Белая Русь” Алегам Ксяндзовым. Пачулі мы шмат цёплых слоў і пажаданняў. У холе Палаца працавала выстава народнай творчасці беларусаў і майстроў з Тальяці, бібліятэка “Истоки” падабрала экспазіцыю. Упрыгожыў урачыстасць канцэрт творчых гуртоў горада. Выступалі нашы “Купалінка” ды “Зорачкі”, гурты “Лицей”, “Креатив”, навуэнцы ДШМ “Гармонія”.

З Днём яднання ўсіх нас, сябры, чытачы газеты “Голас Радзімы”!

Людміла Дзёміна, кіраўніца суполкі “Нёман”, г. Тальяці

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Цёплы вецер з Дона

Іван Ждановіч

Беларусы расійскага рэгіёна актыўна ўдзельнічаюць у важных справах у Растове і нават у Вене

У імклівай плыні грамадскіх спраў, якімі заняты Уладзімір Банцэвіч, старшыня Саюза беларусаў Дону, зямляк выкраіў начнога часу, каб напісаць у “Голас Радзімы”. Чытачы, мяркую, памятаюць ягоны тэкст “Экспедыцыя на Бацькаўшчыну” (ГР, 15.03.2018). “Думаецца, кола той экспедыцыі прадаўжае рухацца, і гэта вельмі добра, бо не выпадкова ж яна здарылася, — напісаў спадар Уладзімір. — А справы беларусаў Дона сягаюць ужо й за межы рэгіёна. У прыватнасці, наш зямляк-беларус, афіцэр запасу, кіраўнік

гарадскога Савета ветэранаў Валянцін Гербач пабываў па запрашэнні МЗС Аўстрыі ў Вене, як афіцыйны прадстаўнік Растова-на-Доне. Ён быў запрошаны на дырымоўні ўзлажэння вяноў 22 сакавіка да помніка савецкаму салдату ў Вене — з нагоды чарговай гадавіны падзей у лагеры смерці “Сабібор”. Гэта была таксама даніна павагі савецкім воінам, што загінулі пры вызваленні горада. Іх жа там палегла, за сталіцу Аўстрыі, 38 тысяч! Як вядома, некаторыя заходнееўрапейскія палітыкі спрабуюць перагледзець вынікі Другой сусветнай вайны, пры тым скажаецца гістарычная праўда. І наш зямляк, які, ведаю, нарадзіўся ў партызанскім атрадзе на тэрыторыі Беларусі, мае што сказаць на гэты конт. Падрабязней напішу пазней”.

Перад самым ад’ездам Валянцін Уладзіміравіч даручыў Уладзіміру Банцэвічу паўдзельнічаць 21 сакавіка ў круглым сталю, прысвечаным Дню памяці пра Хатынскую трагедыю. Мерапрыемства ў растуўскім патрыятычным цэнтры “Победа” (створаны пры гарадскім Доме ветэранаў) ініцыявалі Валянцін Гербач і даўня сяброўка беларускай суполкі Ася Кампаніец: пра яе мы раней пісалі (“Сяброўства застаецца ў спадчыну” — ГР, 29.06.2010). Падтрымала ініцыятыву адміністрацыя Растова-на-Доне, а паўдзельнічалі ў круглым сталю дыпламат, прадстаўнік Беларускага Пасольства ў Расіі Уладзімір Няронскі, дырэктар Растоўскага рэгіянальнага добрачыннага фонду імя Віктара Палянічкі “Будущее Отечества” Ірына Паляніч-

Мастак Уладзімір Банцэвіч

ка, кіраўніца Моладзевага руху “Дарогі славы — наша історыя” Ася Кампаніец, намесніца старшыні Растоўскай беларускай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі па культуры Ала Івахненка, прадстаўнікі гарсавета ветэранаў, гарсавета моладзі, студэнты ВДУ горада. Спачатку ішоў дакументальны

фільм пра Хатынскую трагедыю. Потым было абмеркаванне ўбачанага. Удзельнікі круглага стала сышліся ў думцы, што Хатынь — ужо сімвал, зборны вобраз усіх спаленых карнікамі разам з жыхарамі вёсак не толькі ў Беларусі, але і ў Расіі, Украіне. Жудасныя забойствы мірнага насельніцтва захопнікамі былі ў вайну на Палессі, на Браншчыне, пад Смаленскам і Курскам, на Доне і Кубані.

З допісу ў рэдакцыю мы ведаем: на круглым сталю старшыня Саюза беларусаў Дону Уладзімір Банцэвіч ад імя суполкі перадаў супрацоўнікам аддзела па справах моладзі гарадміністрацыі зямлю з Мемарыяльнага комплексу “Хатынь”, з Брэсцкай крэпасці-героя, з Кургана славы з пад горада-героя Мінска і Кургана славы Гомеля. → **Стар. 3**

СВЯТА

Падарунак ад земляка

Вядомы пецярбургскі кампазітар Леанід Левашкевіч, ураджэнец Беларусі, прысвяціў малай радзіме сваю новую музычную праграму “Времена года”

Кацярына Мядзведская

Прыязджаць у Мінск, Вілейку ды Маладзечна і дарыць землякам цудоўную музыку стала для беларусаў Санкт-Пецярбурга добрай традыцыяй. Амаль дзесяць гадоў пецярбургскі кампазітар Леанід Левашкевіч, музыканты “Творческаго содружества “Маэстро” і сябры Беларускага грамадска-культурнага таварыства Санкт-Пецярбурга ладзяць вялікія святочныя канцэрты да Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі, Дня Незалежнасці Беларусі, Свята Перамогі.

Сёлетняя музычная праграма “Времена года” Леаніда Левашкевіча, што прагучала на канцэрце да Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі ў Белдзяржфілармоніі, — гэта падарунак кампазітара Бацькаўшчыне. Нарадзіўся будучы музыкант у вёсцы Каменны Барок, што ў Бярэзінскім раёне, аднак дзяцінства яго прайшло ў вёсцы Куранец Вілейскага раёна Міншчыны, куды загадчыкам аптэкі быў накіраваны працаваць ягоны бацька пасля заканчэння Ленінградскага фармацэўтычнага інстытута. Пра тое казаў музыкант перад канцэртамі, на прэс-канферэнцыі “Масты дружбы: Беларусь — Расія”, што прайшла ў Прэс-цэнтры Дома прэсы. Кампазітар, бачна было, хваляваўся: новы цыкл яго рамантычных кампазіцый прадстаўляўся ў Беларусі ўпершыню. А выконвалі яго музыканты “Творческаго содружества “Маэстро” і Сімфанічнага аркестра Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М.-К. Агінскага, дырыжыраваў якім заслужаны дзеяч культуры Беларусі Рыгор Сарока.

Леанід Валянцінавіч расказваў: ствараўся цыкл “Времена года” ця-

Музыканты Сімфанічнага аркестра Музычнага каледжа імя М.-К. Агінскага

гам некалькіх гадоў. І тая праца стала для яго не проста адлюстраваннем змены сезонаў, але й асэнсаваннем самой сутнасці часу — ад вытока, нараджэння да апошняга акорда, завядання. Пачынае праграму вясновае кампазіцыя “Сакавік”, якая сімвалізуе абуджэнне Прыроды. Завяршае ж цыкл “Люты” — этап, на парозе якога ўжо прадчуваецца новае жыццё. Дарэчы, кампазіцыя шырока пайшла па свеце: яна была выкарыстана ў якасці музычнай асновы для адвольнай праграмы чэмпіёнаў Еўропы 2010 і 2015 гадоў, шматразовых чэмпіёнаў Расіі, фігурыстаў Юко Кавагуці ды Аляксандра Смірнова — выхаванцаў знакамітага трэнера Тамары Масквіной. Асаблівасцю праграмы стала й тое, што музычныя творы Леаніда Левашкевіча суправаджала дэманстрацыя жывапісных палотнаў сучасных расійскіх, беларускіх, за-

межных мастакоў — удзельнікаў праекта Вячаслава Заранкова “Создающий мир”. А ў другой частцы канцэрта прагучалі творы беларускіх кампазітараў Ігара Лучанка, Эдуарда Ханка, Яўгена Глебава.

Па словах старшыні праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства Санкт-Пецярбурга, дырэктара “Творческаго содружества “Маэстро” Аляксандра Станкевіча, прыезд пецярбургскіх музыкантаў у Мінск стаў працягам добрых традыцый, на якіх і грунтуецца будаўніцтва Саюзнай дзяржавы. У гэтыя ж дні ў паўночнай сталіцы Расіі таксама праходзяць святочныя дзеі. “Штогод у Дзяржаўнай сімфанічнай капэле Санкт-Пецярбурга ладзіцца вялікі канцэрт, удзел у якім прымаюць актыўна ўсіх пяці беларускіх грамадска-культурных арганізацый горада. Такі ж канцэрт праходзіць і ў Доме

нацыянальнасцяў, на які запрашаюцца прадстаўнікі розных этнасулолак”, — адзначыў Аляксандр Антонавіч.

У планах Леаніда Левашкевіча — прадставіць праграму “Времена года” ў Маладзечне, потым у Вілейцы. “Абодва гэтыя беларускія гарады — блізкія мне: у Вілейцы я заканчваў музычную школу, а ў Маладзечне жыў Рыгор Сарока, даўні мой сябар, — казаў Леанід Валянцінавіч. — Штогод з музыкантамі “Творческаго содружества “Маэстро” ездзім туды з канцэртамі. Вельмі хачу, каб і мае землякі мелі асалоду ад той музыкі, якую мы прадстаўляем слухачам па ўсім свеце: Хельсінкі, Стакгольм, Капенгаген, Варшава, Берлін, Прага, Вена, Пекін, Нью-Дэль. . . Я ж ад наведвання родных мясцін атрымоўваю неверагоднае зарад энергіі, малая радзіма наталіае мяне сіламі, дорыць натхненне. Таму і любоў мая да Беларусі бязмежная”.

СПАДЧЫНА

Крынічная вада паэзіі

Мікола Берлеж

У Луцку, які здаўна паяднаны з беларускай старонкай, выйшла кніга беларускай паэтэсы з украінскімі родавымі каранямі Аксаны Спрынчан “Кава з украінскім мёдам”

Дзед Аксаны — вядомы беларускі паэт Браніслаў Спрынчан, быў родам з Украіны, з сяла Каніж Новаміргарадскага раёна Кіраваградскай вобласці. (З 2016 года Кіраваград — гэта горад Крапіўніцкі. Да 1924 года Елісаветград, да 1934-га — Зіноўеўск, да 1939-га — Кірава. — Рэд.). Хоць і пісаў Браніслаў Спрынчан больш на рускай мове, аднак жа выдатна і паветра, аuru беларускага слова ён адчуваў, бачыў усе колеры беларускай паэзіі. Шмат перакладаў вершаў беларускіх класікаў і паэтаў-сучаснікаў на рускую мову. Падзейі ў літаратурным жыцці ў свой час было выданне “Вянка” Максіма Багдановіча ў пераўвасабленні на рускую мову Браніслава Спрынчана.

Паэтычны зборнік Аксаны Спрынчан “Кава з украінскім мёдам” — гэты творчы праект, які з украінскага боку

На ўкраінскім стэндзе кніжнай выставы ў Мінску

як перакладчык ажыццяўляў Мікола Мартынюк, заслугоўвае шырокай увагі. Па-першае, кніга выдадзена ў Луцку на дзвюх мовах. І ў чытача як з Украіны, так і з Беларусі ёсць магчымасць спрычыніцца да прыгожага пісьменства суседняга народа. Па-другое, сам факт з’яўлення ёмістага, грунтоўнага паэтычнага зборніка беларускай аўтаркі ў суседняй краіне сведчыць пра непарушнасць культурных, літаратурных сувязяў нашых народаў.

“Кава з украінскім мёдам” — гэта і прыгожы, вытанчаны напамін:

украінскія перакладчыкі праз усё XX стагоддзе былі ўважлівыя да беларускай паэзіі. Кнігі вершаў і пэям Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Ніла Гілевіча, Рыгора Барадуліна, Уладзіміра Караткевіча, Пімена Панчанкі, Максіма Танка, Аркадзя Куляшова, Яўгеніі Янішчыц, Алега Лойкі для чытача з неабсяжнай украінскай прасторы гучалі ды гучаць — як родныя. Спадзяёмся, што такім жа дружальным і для паэтаў, і для чытачоў будзе і XXI стагоддзе. Так яно і ёсць цяпер, бо ва Украіне выдаюцца кнігі Людмілы Рублеўскай,

СУГУЧЧЫ

Словам і справай

Алесь Карлюкевіч

У беларускай газеце “Літаратура і мастацтва” пабачыў свет спецыяльны выпуск “Лира” для чытачоў Саюзнай дзяржавы Беларусі ды Расіі

“Літаратура і мастацтва” — гэта штотыднёвік беларускіх пісьменнікаў. Менавіта ў гэтым выданні 2 красавіка асобнай укладкай (“газета ў газеце”) пабачыў свет спецыяльны выпуск “Лира” для чытачоў Саюзнай дзяржавы Беларусі ды Расіі. У выпуску на беларускай і рускай мовах змешчаны матэрыялы, прысвечаныя беларуска-расійскім літаратурным, кніжным стасункам, публікуюцца таксама творы пісьменнікаў Расіі ў перакладзе на беларускую мову.

“Лира” — гэта цяпер яшчэ адна пляцоўка для беларуска-расійскіх стасункаў. Культурна-асветніцкі праект падтрымаў Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы Беларусі ды Расіі. Дзяржаскратар Грыгорый Рапота гаворыць у сваім уступным слове да спецвыпуску: “Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы лічыць сваім абавязкам садзейнічаць развіццю кантактаў паміж Беларуссю і Расіяй па ўсіх кірунках, уключаючы і культурную сферу. Адзін раз на два гады мы праводзім конкурсы маладых пісьменнікаў — аўтараў кароткага апавядання на беларускай і рускай мовах, якія выдаюцца ў альманаху “Мост дружбы”. Лічу, што важна ствараць як мага болей пляцовак для стасункаў, праводзіць агульныя форумы, семінары. Адна з такіх пляцовак — сродкі масавай інфармацыі, якія садзейнічаюць умацаванню адносін дзвюх нашых краін. Цяпер гэта яшчэ і праект “Лира”.

З вялікімі інтэр’ю ў новым праекце выступаюць дырэктар маскоўскага выдавецтва “Художественная литература” Георгій Прахін, вядомы сучасны празаік і публіцыст. Развагамі пра жыццё і літаратуру ў Беларусі ды Расіі дзеліцца паэт і празаік Валерыя Казакоў — ён ураджэнец Магілёўшчыны, член праўлення Саюза пісьменнікаў Расіі, намеснік старшыні Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі”. Дарэчы, нядаўна ў выдавецтве “Мастацкая літаратура” ў Мінску пабачылі свет дзве кнігі яго прозы. У спецвыпуску ў перакладзе на беларускую мову друкуецца апавяданне Алены Тулушавай “На апошнім”. Перакладчык — рэдактар аддзела прозы часопіса “Польмя” Уладзімір Саламаха. Цэлая старонка прысвечана паэзіі народаў Расіі. Дзякуючы беларускім перакладчыкам загаварылі на мове Купалы вершы чуваша Валерыя Тургая, чачэнца Адама Ахматукаева, лакскай паэтэсы Міясат Муслімавай, башкіркі Зульфій Хананавай, паэта з Астрахані Юрыя Шчарбакова. Іх творы пераклалі Мікола Шабовіч, Таццяна Сівец, Людміла Хейдарова, Павел Астравух, Яна Будовіч, Ларыса Цімошык, Марыя Кобец.

Расказвае “Лира” і пра стасункі Максіма Горкага і сям’і Багдановічаў. Ірына Мышкавец свой артыкул “Дружба даўжынёю ў жыццё” прысвяціла тым прадметам, экспанатам, матэрыялам Літаратурнага музея Максіма Багдановіча ў Мінску, якія сведчаць пра цесную дружбу вялікага рускага пісьменніка з бацькам беларускага паэта — Адамам Ягоравічам Багдановічам.

Аксана Спрынчан

Алены Масла ды шмат яшчэ каго з сучасных беларускіх пісьменнікаў, а цяпер яшчэ і Аксаны Спрынчан.

“Менавіта з Вамі/ мне было/ пабачыцца ў Вільні/ ў часы Вялікага Княства Літоўскага./ Як маглі Вы спазніцца/ на гэтулькі стагоддзяў/ і сустрэцца са мною/ на вуліцах іншай сталіцы?..”, — піша Аксана Спрынчан. Тонкі лірык, яна не цураецца грамадзянскіх матываў, робіць гэта шчыра і прачула. Таму і цягне да сябе, таму і вабіць яе паэзія. Таму і кожная кніга Аксаны Спрынчан — гэта як цудоўная крынічная вада. У кнізе, якая выйшла ў свет на дзвюх мовах, ёсць і ўкраінскія, вальнскія матывы, а Луцк, нагадаю, гэта сталіца слаўнага Вальнскага краю.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Цёплы вецер з Дона

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Каштоўныя артэфакты, нагадаем, экспедыцыя прывезла ў данскую сталіцу ў сакавіку, яны будуць перададзены ў музеі горада. “Думаю, гэта вельмі знакавая і своечасовая падзея, — акцэнтую ўвагу Уладзімір Банцэвіч. — Зямлі з такіх памятных месцаў беларускай гісторыі савецкіх часоў у Растове-на-Доне раней не была. Цяпер, калі Мінск і Растоў сталі гарадамі-пабрацімамі, падобныя акцыі прыцягваюць немалую грамадскую ўвагу, спрыяюць сяброўству, абуджаюць інтарэс растоўцаў да таго, чым жыве Беларусь, і наадварот”.

Яшча адна падзея, пра якую пазнаёмся паведамляе Уладзімір Банцэвіч: ёсць зрухі ў справе па Музеі расійска-беларускага сяброўства, які энтузісты спрабуюць пашыраць у 112-й школе Растова-на-Доне. У прыватнасці, туды завезены вітрыны і шафы. Дзеля таго, праўда, беларусу давялося звярнуцца ў адміністрацыю Савецкага раёна, бо ёсць пэўныя перашкоды, не ўсё ўдаецца. “Станоўчы эффект дало, пэўна, тое, што якраз назаўтра, 22 сакавіка, губернатар вобласці Васілій Юр’евіч Голубеў сам уручаў мне медаль “За доблесны труд на благо Донского края”, — дзеліцца зямляк радаснай навіной. — Чыноўнікі ж разумеюць: я магу і да яго звярнуцца, каб вырашыць музейную праблему”. Што ж, прызнанне ў грамадстве — заўсёды на карысць справе, якую мы робім. Мудрыя людзі кажуць, што славу і прызнанне можна ўспрамаць як сандалі, якія аблегчаюць вандроўніку хаду на цяжкіх дарогах жыцця.

Саму ж узнагароду мастак, педагог, грамадскі дзеяч Уладзімір Банцэвіч атрымаў у Растоўскім акадэмічным тэатры драмы імя Максіма Горкага, калі святкаваўся Дзень работнікаў культуры Дона. “Там жа мы з Алай Івахненкай выканалі яшчэ адну

Уладзімір Банцэвіч, Ала Івахненка ўручаюць скульптуру “Баян-гусяр” Уладзіміру Бабіну

грамадскую місію: уручылі Міністру культуры вобласці Уладзіміру Бабіну бронзавую копію Памятнага знака “Баян-гусяр”, — паведамляе ў рэдакцыю зямляк. — Падобная скульптура ўручана летась і Міністру культуры Беларусі, таму паспрыяла дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Вольга Антоненка. І вось цяпер ужо два аднолькавыя сімвалы-дарункі ад “Саюза беларусаў Дону” звязваюць-яднаюць культуры Дона і Беларусі глыбока гістарычным знакам. Гэта — нібыта мост з мінулага ў сучаснасць, бо культурныя ж карані ў нашых народаў агульны. Своеасаблівае братанне праз вобраз “Баяна-гусяра” — гэта, лічу, таксама знакавая падзея ў беларуска-расійскай культурнай прасторы”.

Пазней Уладзімір Банцэвіч нагадаў: сам Памятны знак “Баян-гусяр” — гэта прыгожая скульптура

Малюнак Ул. Банцэвіча

ра з белага бетона. Яна ўстаноўлена ў 2012 годзе пры хутары Пагарэлаў Белакалітвінскага раёна Растоўскай вобласці Саюзам беларусаў Дону. Якраз у тым месцы і праводзіцца

штогод Міжнародны фестываль на Доне, прысвечаны “Слову аб палку Ігаравым”. Фестываль жа прыдумаў Васіль Лук’янаў, ён і кіруе праектам, рухае яго ўжо 18 гадоў. На думку Уладзіміра Банцэвіча, “Баян-гусяр” ды яго паменшаныя копіі — гэта былі своеасаблівыя прадвеснікі наладжвання больш цесных дзелавых і культурных стасункаў паміж Беларуссю і Донам. “У 2012-м, калі мы з Васіліем Лук’янавым клапаціліся пра помнік, то яшчэ не ведалі, што з нашай лёгкай рукі праз шэсць гадоў пабратаюцца Мінск і Растоў-на-Доне, — піша Уладзімір Банцэвіч. — Але ж, калі шчыра, мы ў гэта верылі! Сёння ж статуткі “Баяна-гусяра” ў кабінетах двух міністраў — як два генератары, якія выдаюць энергію на карысць нашага моцнага сяброўства. Можна таксама ўявіць іх як апоры велізарнага сімвалічнага маста, па якім у два бакі

рух ідзе паміж Донам і Беларуссю. Шляхам, для мяне заўсёды родным, а цяпер і на дзяржаўных картах сяброўства пазначаным. Так што, як бачым, не толькі прагматыкі, але ж і романтикі рухаюць гісторыю”.

Уладзімір Банцэвіч разам з Алай Івахненкай падрыхтавалі да Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі пілотную прэзентацыю Бібліятэкі імя Якуба Коласа і Янкі Купалы. Яна ж, нагадаем, створана і апошнім часам актыўна папаўняецца ў Беларуска-этнакультурным цэнтры імя Францыска Скарыны. Прэзентацыя спланаваная на 3 красавіка ў Данскай публічнай бібліятэцы.

І на заканчэнне. Уладзімір Банцэвіч паведамляе, што ў Беларусі ды Растове “яшчэ адно пабрацімства гарадоў намячаецца: паміж беларускім Салігорскім ды расійскім Батайскім. “Сам я ў Батайску пражыў амаль 13 гадоў, там гадаваліся мае дзеці, — удакладняе зямляк. — Тут жывуць таксама іншыя беларусы. У прыватнасці, у Батайску — гэта ўсяго дзевяць кіламетраў ад Растова — жыве цяпер Ала Івахненка. Яна таксама, як кажуць, прылажыла руку да пабрацімскай справы. Дарэчы, ва ўсіх нашых грамадскіх імпрэзах, у тым ліку і ў памяць пра Хатынь, удзельнічаюць падапечныя Алы Івахненкі — вучні 5-й школы, а таксама яе калегі-педагогі”.

Ну і адкрыццё авіярэйс кампаніі Белавія паміж Растовам-на-Доне і Мінскам ужо не за гарамі. Будзем чакаць новых вестак з Дона — з цёплым вясновым ветрам, які ўжо нясе ў Беларусь птушыныя выраі ды разам з імі новую Вясю.

ВЕСТКІ

Полымя памяці

Тэматычны вечар “Званы Хатыні” прайшоў па ініцыятыве нарвскай беларускай суполкі “Сябры”

У зале Нарвскага Дома народаў размясцілася перасоўная выстава “Хатынь і яе сёстры: трагедыя і памяць” (экспазіцыю прывезлі супрацоўнікі Беларускай Амбасады ў Эстоніі), усталяваны стэнд з фотаздымкамі з Беларусі — выявамі помнікаў Другой сусветнай вайны. Кампазіцыя з яловых галінак, чырвоных гваздзікоў ды імітацыя Вечнага агню стваралі атмасферу смутку. Актывісты суполкі “Сябры” прадставілі гасцям літаратурна-музычную кампазіцыю, у якой распавялі пра жахі вайны, пра трагедыю ў Хатыні 22 сакавіка 1943 года. Тым часам дэманстраваліся фота- і відэакадры пра вайну і Хатынь. Са слязамі на вачах людзі слухалі апавед пра трагедыю ад нарвскіх “Сяброў”. Пасля гэтага клірык нарвскага Вакрасенскага кафедральнага сабора пратадьякан Вадзім Талаеў абвясціў “Вечную памяць загінулым”.

Выступалі госці. Амбасадар Беларусі Анатоль Сцёпусь казаў, што Хатынь — гэта незагойная рана бе-

Выступае Амбасадар Беларусі ў Эстоніі Анатоль Сцёпусь

ларускага народа. Пра ўрокі мінулай вайны, памяць пра яе, супольнае ўтрыманне міру на Зямлі гаварылі Генеральны консул Расіі ў Нарве Юрый Грыбоў, дэпутат гарадскога сходу Ларыса Аленіна, кіраўніца Таварыства славянскіх культур “Святогор” Ала Матвеева, старшыня Саюза былых малалетніх вязняў фашызму Мікалай Аляксееў, прадстаўнік Саюза ветэранаў баявых дзеянняў і ваеннай службы “Бастион” Барыс Абрамаў ды іншыя. Разам з намі былі старшыня Круглага стала нацыянальна-культурных таварыстваў пры Міністэрстве культуры Эстоніі Аляксандр Дусман, дэпутаты га-

радскога сходу, кіраўніцтва горада, прадстаўнікі Савета ветэранаў горада-пабраціма Нарвы — Івангорада, кіраўнікі рускіх суполак “Надзея”, “Русич”, жыхары горада.

Колькі б гадоў ні мінула з часу Хатынскай трагедыі, для беларускага народа памяць пра яе заўсёды будзе святая. Полымя Хатыні абпальвае нашы сэрцы, нагадваючы пра тое, што трэба берачы мір і спакой на роднай зямлі. Распавядаючы пра жахі вайны, мы ўсе разам змагаемся за мір.

Віктар Байкачоў,
Нарвская беларуская суполка “Сябры”, Эстонія

СКАРБЫ АЙЧЫНЫ

Казкі для навукоўцаў

Рыгор Гарэшка

У сярдзіне мая ў Мінску пройдзе Міжнародны форум даследчыкаў беларускай казкі

Духоўныя скарбы беларусаў — гэта беларуская мова, песні, музыка, танцы, а таксама нашы прыказкі, прымаўкі, казкі, замовы... Такіх больш нідзе ў свеце няма. Іх вывучаюць, у прыватнасці, навукоўцы з Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі ды фальклору імя Кандрата Крапівы. Да вялікага багацця беларусаў працягваюць інтарэс навукоўцы з замежжа. Таму Аддзяленне гуманітарных навук і мастацтваў, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі 17—19 мая 2018 года ладзяць у Мінску Міжнародную навуковую канферэнцыю “Народная казкавая проза ў еўрапейскай прасторы: архаічная традыцыя і сучасная інтэрпрэтацыя”.

Чаму да беларускіх казак звяртаюцца навукоўцы? “Казачны эпос — найбуйнейшы здабытак беларускай нацыянальнай культуры, які й па сёння захоўвае сваё эстэтычнае,

пазнавальнае і выхаваўчае значэнне, — чытаем у прэс-рэлізе арганізатараў форуму. — Беларускія казкі вылучаюцца мовай, якая тут набывае асаблівы каларыт, чысціню й выразнасць. Развіццё пісьмовай беларускай культуры натуральна прывяло да ўзнікнення і пашырэння аўтарскіх казак. Традыцыі казачнай літаратуры ў жыцці беларускага народа вельмі моцныя і трывалыя”. Больш таго: навукоўцы бачаць у казках нават “адзін са складнікаў нацыянтаварэння беларусаў”. Але цяпер казка “выціскаецца” на перыферыю прыгожых пісьменства. Таму, лічаць навукоўцы, “ёсць патрэба акцэнтаваць важнасць мастацтва казкі для грамадства ў цэлым і для асобы ў прыватнасці”.

На форуме пойдзе размова пра паэтыку казак, сістэмы персанажаў, гісторыю вывучэння й збірання казкавай прозы, класіфікацыю казак і паказальнікі сюжэтаў. Будучы зроблены даклады пра казачніку, стылістыку казак, пра ўзаемаўплывы, паралелі ў казковым фальклору, развіццё і трансфармацыю жанру. Цікава, што на форуме будзе нават такое дзіва: выступы народных казачнікаў і апавядальнікаў з розных раёнаў Беларусі.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

У святаў — родная душа

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У Календары народных святаў Беларускага клуба “Крывічы”, што цяпер вісіць над маім рабочым сталом, апісаны таксама іншыя традыцыйныя абрады. Так, на старонцы студзеня чытаем пра Каляды, у лютым — пра Грамніцы. Гартаючы календар, можна больш даведацца пра Камаедзіцу, Купалле, Дажынкi, Багач, Дзяды, Жаніцбу Цярэшкі. “Традыцыйныя свята — душа беларускага народа, — адзначае Алег Рудакоў. — На свята беларусы надаюць шмат увагі яднанню з Прыродай, гарманічным стасункам у сям’і, з суседзямі, а таксама правядзенню абрадавых дзеяў, пад час якіх аднаўляецца ўсталёўваецца лад як з Зямлёю-карміцелькай, так і з усімі прыроднымі стыхіямі”.

Каляндар да таго ж добра ілюстраваны. Дух, атмасферу кожнага са святаў, абрадаў перадаюць і фотаздымкі. Пададзена таксама інфармацыя пра дзейнасць клуба “Крывічы”, анонс будучых спраў і мерапрыемстваў. Вось у маі ўжо ў чацвёрты раз пройдзе Міжнародны фестываль “Беларускі кірмаш”, які збірае беларускія гурты з усёй Іркуцкай вобласці: ад вёскі Чарчэт, што ў Тайшэцкім раёне, да горада Слюдзянка на паўднёвым узбярэжжы Байкала. Дарэчы, на фэсце чакаюць і музыкаў з Беларусі! У ліпені ж актывісты “Крывічаў” будуць ладзіць этнападарожжы па беларускіх вёсках вобласці. А ў жніўні запланаваны гастролі па Сібіры і, магчыма, у Беларусь.

АЛЕСА СТАСЕВІЧ

Рытуальнае печыва ў руках сібірачак з беларускай вёскі Каразей

“Пры клубе “Крывічы” працуе Ансамбль аўтэнтчнай песні, створаны секцыя па беларускіх побытавых танцах, рамёствах, навукова-этнаграфічных даследаваннях, вывучэнні ды правядзенні беларускіх абрадаў, — удакладняе Алег Рудакоў. — Нашы напрацоўкі ўнікальныя і вельмі цікавыя для сібіракоў. Але і ў Беларусі выступленні “Крывічаў” заўсёды праходзяць з аншлагам: мы прадстаўляем беларускія традыцыі, што захаваліся ў Сібіры”.

АЛЕСА СТАСЕВІЧ

Яечня — сімвал белага свету і Сонца ў ім

СУЛАДЗЕ

Буслы ў небе і слёзы на вачах

Кацярына Мядзведская

На шляху вяртання птушак з выраю ў Беларусь паўсталі сёлета нечаканыя перашкоды. І ў суседняй Украіне ў сацсетках людзі нават стварылі групу “Врятуймо Лелек!”

Вясна ў Беларусь не спяшаецца: сакавік радаваў не цяплом, а здзіўляў маразамі-заваямі. На некалькі тыдняў затрымаўся прылёт птушак з выраю. Некаторыя СМІ паведамлялі: птушкі ў бядзе. Ва Украіне нават ратавалі буслоў, якія не даляцелі да Беларусі. Так, на інфапартале CityDog.by з спасылкай на тэлеканал “Нове телебачення краю” паведамляецца: “У Прыкарпацці мясцовыя жыхары цэлымі вёскамі ратуюць буслоў, якія вярталіся з цёлых краін у Беларусь, але з-за снегу і холаду не даляцелі. У вёсцы Вялікі Ключыў Івана-Франкоўскай вобласці арганізавалі штаб у сельсавеце, куды просяць прыносіць рыбу, мяса і салому для пералётных птушак. І гэта

не адзіны населены пункт, дзе вяскоўцы заўважаюць буслоў, якія прыпыніліся на шляху да гнёздаў. А ў сацсетках людзі стварылі групу “Врятуймо Лелек!”. Паводле інфармацыі супольнасці з Прыкарпацця, украінцы падкармілі каля сотні птушак, якіх шукаюць нават з дапамогай дронаў”.

Спецыяліст па прыродаахоўных пытаннях суполкі “Ахова птушак Бацькаўшчыны” Максім Нямынаў, да якога мы звярнуліся па каментар, сітуацыю не драматызуе. Нагадвае беларускую прымаўку: “Бусел прыляцеў — вясна будзе”. “Птушкі адчуваюць перамену клімату, падстройваюцца пад надвор’е, — кажа ён. — Вясна ж сёлета не спяшаецца, таму й прылёт птушак затрымаўся. Ва Украіне значна цяплей, чым у Беларусі. Буслы, відаць, апусціліся там адпачыць. Зрэшты, праблема нават не ў маразах ды снезе: больш страшная для буслоў адсутнасць ежы. На фота ва ўкраінскіх СМІ бачна: птушкі маладыя, нявольныя. Больш сталыя выпраўляюцца ў шлях паз-

ЮЛІЯ АРЛОВА-ХАВАТ

Буслы над Ліванам. Вяртаюцца дадому з выраю

ней”. Казаў Максім і пра тое, што сумняваецца ў чыста “беларускай прапісцы” тых буслоў, што спыніліся ў Прыкарпацці: “Яны ж могуць быць і ўкраінскімі,

расійскімі, польскімі... Адзін з шляхоў міграцыі ляжыць цераз Балгарыю, Румынію, Украіну ў Беларусь і далей на поўнач. Да таго ж буслы толькі восенню

збіраюцца ў чароды, каб ляцець у вырай, а вяртаюцца паасобку ці парамі: кожныя ў свае гнёзды”.

Звяртае ўвагу арнітолаг і на тое, што карміць пералётных птушак можна толькі ў крайніх выпадках, калі буслам сапраўды пагражае гібель. І толькі свежымі карыснымі прадуктамі: сырой рыбай і мясам. “Мышэй, насыжымых, слізнякоў яны могуць знайсці самі”, — упэўнены Максім. Калі ж “без патрэбы” прыкарміць птушак, асабліва маладых, “халасцякоў”, то яны могуць і застацца побач з чалавекам. А гэта прывядзе да парушэння ў іх жыццёвым прыродным цыкле. Скажам, зноў у вырай могуць не выправіцца.

І ўсё ж буслы вяртаюцца ў Беларусь! Яшчэ на пачатку мінулага тыдня каля 20 тысяч выходзіць 1 раз на тыдзень Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве “Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

АПБ, першых буслоў, што вярнуліся з выраю, арнітолагі ўжо заўважылі ў паўднёвай і цэнтральнай частках Беларусі.

Фота, відэа чародаў прыгожых велічных птушак, якія пасля зімоўкі вяртаюцца дадому, агублікавала на сваёй старонцы ў Фэйсбуку беларуска з Лівана Юлія Арлова-Хават. І тую інфармацыю выкарысталі многія СМІ. З’явілася яна й на стужцы інфармагенцтва БелТА. Прыводзяцца там словы зямлячкі: “Буслы над Ліванам на шляху ў родны край... Гэта тое, чаго я штогод чакаю і ад чаго ў мяне слёзы на вачах. Тысячы буслоў пралятаюць над Ліванам дадому. У родны край. У сінявокую Беларусь. Беларусы, чакайце іх: яны нясуць вам вясну. Пажадайце ім шчаслівага шляху, вольнага ад стрэльбаў і навалніц”.

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Гомельскія таленты

Іван Іванаў

Сямігадовы Ягор Грынько нарадзіўся ў горадзе над Сожам, а чэмпіёнам па шахматах у сваёй узроставай катэгорыі стаў у ЗША

Беларускія СМІ пішуць пра Ягора Грынько: сямігадовы хлопчык з Гомеля стаў пераможцам Нацыянальнага юнацкага шахматнага чэмпіянату ЗША ў сваёй узроставай катэгорыі. Як ён аказаўся за акіянам? “У амерыканскі горад Фостэр Сіці гомельскі школьнік з сям’ёй паехаў усяго паўгода таму, — паведамляе інтэрнэт-партал tut.by. — Бацькі Ягора — айцішнікі, працуюць там па кантракце. Гульні ў шахматы пару гадоў таму хлопчыка навучыла мама Таццяна, а затым ён пачаў займацца ў Гомельскай СДЮШАР-3 з трэнерам Марынай Церашковай. Менавіта дзякуючы ёй, на думку бацькоў Ягора, ён і змог дабіцца высокіх вынікаў”. На шляху да чэмпіёнскага тытулу ў ЗША Ягор перамог і ў чатырох іншых мясцовых турнірах.

Родам з Гомеля (25.09.1994) і найлепшы спартыўны праграміст свету Генадзь Караткевіч. Родавыя карані сусветна вядомай тэнісісткі Марыі Шарапавай таксама з Гомеля. Хоць пабачыла яна свет (19.04.1987) у Цюменскай вобласці Расіі (горад Нягань), але бацькі яе з горада над Сожам. Пакінулі Бацькаўшчыну за некалькі месяцаў да таго, як нарадзілася дачка: бо Гомель параўнальна недалёка да Чарнобыля, дзе ў красавіку 1986-га адбылася катастрофа на АЭС.